

CENTER FOR
INDEPENDENT
JOURNALISM

ANTI-SLAPP CURRICULUM

FOR LAWYERS IN ROMANIA

Co-funded by
the European Union

Suport de curs ANTI-SLAPP Romania

Destinat profesioniștilor din domeniul juridic

Autor:

Centrul pentru Jurnalism Independent

Pentru informații suplimentare legate de această cercetare, vă rugăm să contactați autorii:

contact@cji.ro

DISCLAIMER

Acest document a fost realizat în cadrul programul Pioneering anti-SLAPP Training for Freedom of Expression (PATFox). Proiectul PATFox a primit finanțare din partea Uniunii Europene în cadrul acordului de grant nr. 101051559. Cu toate acestea, punctele de vedere și opiniile exprimate aparțin exclusiv autorului (autorilor) și nu le reflectă în mod necesar pe cele ale Uniunii Europene. Nici Uniunea Europeană și nici autoritatea finanțatoare nu pot fi considerate responsabile pentru acestea.

Informații suplimentare despre proiect pot fi găsite pe: <https://www.antislapp.eu/>

1. Ce înseamnă SLAPP?. Propunerea de Directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind și Recomandarea (UE) 2022/758 A a Comisiei Europene	4
1.1 Ce înseamnă SLAPP?	4
1.2 Propunerea de Directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind și Recomandarea (UE) 2022/758 A a Comisiei Europene	6
2. Acțiuni în justiție împotriva participării publice în România. Invocarea încălcării drepturilor nepatrimoniale. Apărări relevante.	17
3. Utilizarea legislației privind datele personale împotriva participării publice în România și alte proceduri legale cu rol disuasiv. Apărări relevante.	30

1. Ce înseamnă SLAPP?. Propunerea de Directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind și Recomandarea (UE) 2022/758 A a Comisiei Europene

1.1 Ce înseamnă SLAPP?

Termenul „SLAPP” (Strategic Lawsuit Against Public Participation) a fost propus de mediul academic din Statele Unite și a început să fie utilizat în practica judiciară americană în anii 1980 și 1990, ca răspuns la încercările de a abuza de procedurile legale, inițiate cu scopul de a suprima controlul public al probleme de interes social și public.

Procedurile SLAPP diferă de alte proceduri legale legitime prin aceea că sunt folosite pentru a împiedica activități de interes public prin transformarea dezbaterii publice legitime într-o litigiu privat, în care reclamantii au resurse semnificativ mai mari decât pârâții. Scopul SLAPP-urilor nu este de obicei ca reclamantul să câștige în aceste demersuri. În schimb, litigiului inițiat, care presupune costuri și mobilizare de resurse în general, este menit să determine pârâtul să renunțe la activitatea sa de interes public. În afară de efectele asupra pârâtului vizat, procedurile SLAPP tind să aibă, de asemenea, și un efect disuasiv mai larg la adresa participării publice, devenind un exemplu despre costurile, inclusiv psihice și emoționale, pe care alte persoane implicate în activități de interes public le pot suporta.

Modul în care sunt definite procedurile SLAPP variază de la un sistem juridic la altul, în cazul în care sunt recunoscute ca atare. Legislația română nu cunoaște deloc conceptul specific de procese de tip SLAPP și acesta este cazul multor alte state membre ale UE la acest moment. Noțiunea de abuz de drept, existentă în dreptul român inclusiv din perspectivă procedurală, deși în esență acoperitoare și pentru această specie de abuz, nu este specifică din perspectiva scopului și elementelor definitorii ale SLAPP-urilor,

indiferent de concepție. Definiția aleasă pentru SLAPP va avea consecințe semnificative pentru măsura în

care sunt protectoare mecanismele anti-SLAPP disponibile celor vizați de astfel de proceduri. Definiții mai restrânse, care stabilesc un standard ridicat pentru instanțele de a determina că un anumit caz este un SLAPP, vor limita domeniul de aplicare al remediilor anti-SLAPP, în timp ce definițiile mai largi oferă posibilitatea utilizării mai multor mecanisme de protecție.

Aceasta este situația în special în Statele Unite ale Americii, unde, începând din anii '90, mai multe state - în prezent aproximativ 30 - au adoptat legislație în scopul limitării procedurilor abuzive de acest tip și a efectelor lor disuasive, însă definițiile utilizate variază considerabil, mai ales din perspectiva activităților de interes public protejate. În consecință remediile existente, ce privesc în general posibilitatea de a respinge în fază incipientă litigiile inițiate și acordarea de daune persoanelor vizate de proceduri, nu sunt aplicabile în aceeași măsură. Un exemplu este cel al New York-ului unde până în anul 2020, definiția excludea aplicarea legislației specifice în cazul în care pârâtul era o instituție media.

Dintr-un studiu ce privește situația în Uniunea Europeană¹, se pot extrage cinci elemente care sunt avute în vedere pentru a caracteriza o procedură drept SLAPP:

- Persoanele parte la proceduri
- Obiectul acțiunii
- Lipsa justificării pe fond a acțiunii
- Scopul prezumat al acțiunii
- Efectul acțiunii asupra victimei.

Cei vizați de proceduri SLAPP sunt în general cei implicați în transmiterea de idei,

---

¹ J. Bayer, P. Bárd, L. Vosyliute, N. Chun Luk, 'Strategic Lawsuits Against Public Participation (SLAPP) in the European Union A comparative study (2021)'

Disponibil la: https://commission.europa.eu/system/files/2022-04/slapp_comparative_study_0.pdf

informații, opinii și cunoaștere în exercitarea dreptului la liberă exprimare: jurnaliști, organizații ale societății civile, membrii ai corpului academic, bloggeri, avertizori de integritate și apărători ai drepturilor omului. Un studiu din anul 2022², în care au fost analizate 570 de cazuri SLAPP din Europa a arătat că aproximativ jumătate din acestea vizau jurnaliști și organizații media. Tot din perspectiva persoanelor implicate, există un dezechilibru semnificativ de putere între cei vizați și inițiatorii procedurilor. Studiul din 2022 a arătat că majoritatea procedurilor au fost inițiate de afaceriști, politicieni și alte persoane aflate în serviciu public, urmași de cei din entități de stat.

Proceduri SLAPP au fost observate în legătură cu multe subiecte de interes public, incluzând mediul, infracțiunile și corupția și critica de natură politică.

SLAPP-urile sunt în general considerate procese fără teme. Tot din studiul din 2022 a reieșit că multe din cele care ajung în instanță sunt respinse/câștigate de pârâți. Chiar și atunci când nu sunt complet fără teme, procedurile considerate SLAPP sunt instrumentate într-o manieră abuzivă, astfel că și atunci când sunt respinse au un efect prejudiciabil pentru pârâți, cu semnificative costuri financiare și psihologice. Scopul prezumat al procedurilor SLAPP este, în consecință, de a descuraja pârâții sau potențialii pârâți să își continue activitatea de interes public.

1.2 Propunerea de Directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind și Recomandarea (UE) 2022/758 A a Comisiei Europene

Deși este cert că acest tip de proceduri abuzive există și în Uniunea Europeană de mai mult timp, problema larg a început să fie discutată mai intens în Europa după asasinarea lui Daphne Anne Caruana Galizia. Aceasta a fost o cunoscută jurnalistă, bloggeră și activistă anticorupție malteză, care a relatat despre evenimente politice din Malta –

---

² CASE Coalition, "Criticism: How SLAPPs Threaten European democracy" (2022)
Disponibil la: <https://static1.squarespace.com/static/5f2901e7c623033e2122f326/t/>

corupție guvernamentală, nepotism, acuzații de spălare de bani și legături dintre industria malteză a jocurilor de noroc pe internet și crima organizată. La momentul asasinării sale în 2017, Daphne Anne Caruana Galizia era implicată în mai mult de 40 de procese de defăimare inițiate împotriva sa.

În acest context, la 27 aprilie 2022, Comisia Europeană a prezentat un pachet de măsuri împotriva proceselor SLAPP, inclusiv propunerea de Directiva Anti-SLAPP³. Propunerea se bazează parțial pe un model de directivă comandat de Coaliția Împotriva SLAPP în Europa (CASE), un grup de organizații neguvernamentale înființate pentru a continua cercetarea și a susține legislația anti-SLAPP. Acest model de directivă a fost inspirat de legislația adoptată în Statele Unite, Canada și Australia, dar ia în considerare și diferite tradiții juridice continentale.

Potrivit Articolului 1 din propunere (Obiect) aceasta prevede *"garanții împotriva procedurilor judiciare vădit nefondate sau abuzive în materie civilă în litigiile cu implicații transfrontaliere, inițiate împotriva persoanelor fizice și juridice, în special a jurnaliștilor și a apărătorilor drepturilor omului, ca urmare a implicării acestora în acțiuni de mobilizare publică"*. Potrivit Articolul 2 (Domeniul de aplicare) se aplică *"în materie civilă sau comercială în litigiile cu implicații transfrontaliere, indiferent de natura instanței. Aceasta nu se aplică, în special, în materie fiscală, vamală sau administrativă și nici în ceea ce privește răspunderea statului pentru acte și omisiuni în cadrul exercitării autorității publice (acta iure imperii)"*.

Propunerea de directivă are ca temei articolul 81 (2) din Tratatul privind funcționarea UE, ce conferă Uniunii Europene competența în ceea ce privește cooperarea judiciară în materie civilă în litigiile care au implicații transfrontaliere, Astfel, Articolul 81 alineatul (2) litera (f) din TFUE împuternicește Parlamentul European și Consiliul să

---

³ [Propunere de DIRECTIVĂ A PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI A CONSILIULUI privind protecția persoanelor implicate în acțiuni de mobilizare publică împotriva procedurilor judiciare vădit nefondate sau abuzive \(„Acțiuni strategice în justiție împotriva mobilizării publice”\)](#)

adopte măsuri care urmăresc să asigure „eliminarea obstacolelor din calea bunei desfășurări a procedurilor civile, la nevoie prin favorizarea compatibilității normelor de procedură civilă aplicabile în statele membre”, deci garanții procedurale.

În consecință, domeniul de aplicare a directivei propuse este limitat conform Articolului 1 la garanții procedurale în litigii care au o dimensiune transfrontalieră, astfel cum este definită în Articolul 4:

”(1) În sensul prezentei directive, se consideră că o chestiune are implicații transfrontaliere dacă părțile nu își au domiciliul în același stat membru în care se află sediul instanței sesizate.

(2) În cazul în care ambele părți la procedură își au domiciliul în același stat membru în care se află sediul instanței sesizate, chestiunea este considerată, de asemenea, ca având implicații transfrontaliere dacă: (a) actul de mobilizare publică cu privire la o chestiune de interes public împotriva căruia sunt inițiate proceduri judiciare are caracter relevant pentru mai multe state membre sau (b) reclamantul sau entitățile asociate acestuia au inițiat într-un alt stat membru proceduri judiciare concurente sau anterioare împotriva aceluiași persoane chemate în judecată sau împotriva unor persoane asociate acestora.”

O altă limitare rezultată din temeiul juridic este cea privind tipul de litigiu căruia ar trebui să i se aplice garanțiile. În acest sens, Articolul 2 din propunere este explicat de considerentele sale astfel:

”(14) Prezenta directivă ar trebui să se aplice oricărui tip de acțiune în justiție sau în materie civilă sau comercială în litigiile cu implicații transfrontaliere, indiferent de natura instanței. Sunt incluse acțiunile civile intentate în cadrul procedurilor penale, dar și măsurile provizorii și asigurătorii, contramăsurile sau alte tipuri specifice de măsuri reparatorii disponibile în temeiul altor instrumente.

(15) Directiva nu se aplică cererilor care decurg din răspunderea statului pentru acțiuni sau omisiuni în exercitarea autorității publice (acta iure imperii), cererilor împotriva

funcționarilor care acționează în numele statului și nici cererilor care decurg din răspunderea pentru acțiunile întreprinse de autoritățile publice, în care se încadrează și răspunderea persoanelor numite în funcții de demnitate publică.”

Trebuie subliniat că directiva propusă este o măsură minimă de armonizare, astfel că statele membre pot lărgi sfera sa de aplicare și oferi mai multă protecție victimelor procedurilor SLAPP, în procesul de transpunere la nivel național. În același sens, tot la 27 aprilie 2022, Comisia a adoptat o recomandare⁴ către statele membre de a extinde aplicabilitatea garanțiilor procedurale propuse prin directivă la cauzele interne, fără nicio dimensiune transfrontalieră. Aceasta ar reduce posibila discriminare a victimelor procedurilor SLAPP din cauzele domestice, dar și riscul litigiilor oportuniste în cazul în care aplicabilitatea directivei ar fi atrasă de Articolul 4 (2) (a) din aceasta, care pune în discuție relevanța chestiunii de interes public ce atrage litigiu pentru mai multe state membre.

Recomandarea Comisiei are ca obiect (Articolul 1) stabilirea de ”orientări pentru ca statele membre să ia măsuri eficiente, adecvate și proporționale în vederea abordării procedurilor judiciare vădit nefondate sau abuzive împotriva mobilizării publice și pentru a proteja în special jurnaliștii și apărătorii drepturilor omului împotriva unor astfel de proceduri, cu respectarea deplină a valorilor democratice și a drepturilor fundamentale.”

Din această formulare, explicitată și de considerentul 40 al recomandării, rezultă că și tipul de litigii vizate este mai larg în recomandare, fiind incluse procedurile în materie civilă, penală, comercială și administrative.

Din perspectiva definițiilor termenilor relevanți și ai garanțiilor procedurale avansate, atât propunerea de Directivă, cât și Recomandarea se află pe un teren comun,

---

⁴ [RECOMANDAREA \(UE\) 2022/758 A COMISIEI din 27 aprilie 2022 privind protecția jurnaliștilor și a apărătorilor drepturilor omului implicați în acțiuni de mobilizare publică împotriva procedurilor judiciare vădit nefondate sau abuzive \(„acțiuni strategice în justiție împotriva mobilizării publice”\)](#)

astfel că prevederile în cauză vor fi prezentate prin referire la propunerea de Directivă.

Astfel, "mobilizare publică", element relevant al acțiunii care atrage o procedură SLAPP drept răspuns, înseamnă "orice declarație sau activitate a unei persoane fizice sau juridice, exprimată sau desfășurată în exercitarea dreptului la libertatea de exprimare și de informare cu privire la o chestiune de interes public, precum și acțiunile pregătitoare, de sprijin sau de asistență direct legate de acestea. Printre ele se numără plângeri, petiții, cereri de natură administrativă sau judiciară și participarea la ședințe publice" (Articolul 3 (1)).

Considerentele propunerii de Directivă explicitează înțelesul definiției în următorul sens:

"(16) Mobilizarea publică ar trebui să reprezinte orice declarație sau activitate a unei persoane fizice sau juridice, exprimată sau desfășurată în exercitarea dreptului la libertatea de exprimare și de informare cu privire la o chestiune de interes public, cum ar fi crearea, expunerea, publicitatea sau alte forme de promovare a comunicărilor, publicațiilor sau lucrărilor jurnalistice, politice, științifice, academice, artistice, critice sau satirice, precum și acțiunile pregătitoare direct legate de acestea. Aceasta poate include, de asemenea, activități legate de exercitarea dreptului la libertatea de asociere și de întrunire pașnică, cum ar fi organizarea sau participarea la activități de lobby, demonstrații și proteste sau activități care rezultă din exercitarea dreptului la bună administrare și a dreptului la o cale de atac eficientă, cum ar fi depunerea de plângeri, petiții sau cereri de natură administrativă și judiciară și participarea la ședințe publice. Mobilizarea publică ar trebui să includă, de asemenea, activități pregătitoare, de sprijin sau de asistență care au o legătură directă și intrinsecă cu declarația sau activitatea în cauză și care vizează reprimarea acțiunilor de mobilizare publică. În plus, mobilizarea poate viza și alte activități menite să informeze sau să influențeze opinia publică sau acțiunile ulterioare ale publicului, inclusiv cele desfășurate de o entitate privată sau publică în legătură cu o chestiune de interes public, cum ar fi organizarea de acțiuni de cercetare, sondaje, campanii sau orice alte acțiuni colective sau participarea la acestea.

(17) Mobilizarea publică nu ar trebui să includă, în mod normal, publicitatea comercială și activitatea de marketing, care, de regulă, nu sunt realizate în contextul exercitării libertății de exprimare și de informare.”

Mobilizarea publică trebuie să fie în chestiuni de interes public pentru a fi relevantă în context SLAPP, iar acestea sunt definite de Articolul 3 (2) drept *”orice aspect care afectează publicul într-o asemenea măsură încât acesta poate avea un interes legitim față de respectiva chestiune, în domenii precum: (a) sănătatea și siguranța publică, mediul, clima sau exercitarea drepturilor fundamentale; (b) activități ale unei persoane sau entități prezentate opiniei publice sau de interes public; (c) chestiuni care fac obiectul atenției sau revizuirii publice de către un organism legislativ, executiv sau judiciar sau orice alte proceduri oficiale publice; (d) acuzații de corupție, fraudă sau criminalitate; (e) activități menite să combată dezinformarea”*

Potrivit considerentelor:

”(18) Noțiunea „chestiune de interes public” ar trebui să includă, de asemenea, calitatea, siguranța sau alte aspecte relevante ale bunurilor, produselor sau serviciilor, în cazul în care astfel de aspecte sunt relevante în domenii precum sănătatea și siguranța publică, mediul, clima sau exercitarea drepturilor fundamentale. Un litigiu de natură exclusiv individuală între un consumator și un producător sau un furnizor de servicii cu privire la un bun, produs sau serviciu ar trebui să fie vizat numai în cazul în care chestiunea conține un element de interes public, de exemplu în ceea ce privește un produs sau un serviciu care nu respectă standardele de mediu sau de siguranță.

(19) Activitățile unei persoane sau ale unei entități prezentate opiniei publice sau de interes public sunt, de asemenea, chestiuni de interes public în legătură cu care publicul își poate exprima în mod legitim un interes. Cu toate acestea, în cazul în care unicul scop al unei declarații sau al unei activități care privește o astfel de persoană sau entitate este de a satisface curiozitatea unui anumit public de cititori în ceea ce privește detaliile vieții private

a unei persoane, interesul legitim nu există.”

Propunerea de directivă avansează și o definiție a SLAPP-urilor, denumite „proceduri judiciare abuzive împotriva mobilizării publice”, și care înseamnă ”procedurile judiciare inițiate în legătură cu mobilizarea publică, total sau parțial nefondate, al căror principal scop este prevenirea, restricționarea sau sancționarea mobilizării publice. Indicii ale unui astfel de scop pot fi: (a) natura disproporționată, excesivă sau nerezonabilă a acțiunii sau a unei părți a acesteia; (b) existența unor proceduri multiple inițiate de reclamant sau de părțile asociate acestuia în legătură cu chestiuni similare; (c) intimidare, hărțuire sau amenințări din partea reclamantului sau a reprezentanților acestuia.” (Articolul 3 (3)).

Potrivit considerentelor (20), ”procedurile judiciare abuzive implică, de regulă, tactici utilizate cu rea-credință în cadrul proceselor, cum ar fi întârzierea procedurilor, generarea de costuri disproporționate în sarcina persoanei chemate în judecată în contextul desfășurării procedurilor sau alegerea instanței celei mai favorabile. Aceste tactici sunt utilizate de reclamant în alte scopuri decât accesul la justiție. Astfel de tactici sunt adesea, deși nu întotdeauna, asociate cu diverse forme de intimidare, hărțuire sau amenințări.”

Din perspectiva garanțiilor procedurale propuse de Directivă împotriva procedurilor abuzive calificate drept SLAPP, acestea sunt, în principal:

- i) Furnizarea unei garanții impuse de instanță pentru acoperirea costurilor procedurale și a despăgubirilor
- ii) Respingerea rapidă a acțiunii judiciare vădit nefondate
- iii) Măsuri reparatorii în caz de proceduri judiciare abuzive (plata cheltuielilor de judecată și a unor despăgubiri, dar și alte sancțiuni)

Aceste garanții ar trebui să poată fi solicitate pe calea unei cereri la dispoziția pârâtului la începutul procedurilor, iar statele membre pot prevedea ca respingerea rapidă a acțiunii și acordarea de măsuri reparatorii să poate fi luate de instanța sesizată și din

oficiu (Articolul 5).

În plus, ar trebui să existe posibilitatea constatării caracterului abuziv și acordării de măsuri reparatorii și în cazul modificării acțiunii sau renunțării la judecată (Articolul 6) și posibilitatea intervenției organizațiilor neguvernamentale care apără drepturile persoanelor vizate în susținerea acestora sau pentru furnizarea de informații (Articolul 8).

Revenind la garanțiile principale, respingerea rapidă a procedurilor este considerată cheia de boltă a legislației anti-SLAPP. Acesta privează inițiatorii procedurilor de abilitatea de a uza de costurile financiare și psihologice ale procedurii împotriva pârâtului. Acest remediu trebuie, în mod evident, aplicat cu necesara diligență care să protejeze și potențialul drept de acces la justiție al reclamantului. În consecință, propunerea de directivă îl limitează la situațiile în care acțiunea reclamantului este vădit nefondată în tot sau în parte. Dacă pârâtul a formulat o cerere de aplicare a garanțiilor și de respingere accelerată a acțiunii, sarcina probei cu privire la caracterul fondat al acțiunii revine reclamantului (Articolul 12), iar procedura principală se suspendă (Articolul 10) până la soluționarea cererii de aplicare a garanțiilor, inclusiv respingerea de urgență. Hotărârea din procedura declanșată la cererea pârâtului trebuie să prevadă o cale de atac (Articolul 13).

Respingerea rapidă a acțiunii nu poate fi aplicată în lipsa caracterului vădit nefondat, chiar dacă scopul său este de a preveni, restricționa sau sancționa mobilizarea publică, în lumina prevederilor Articolului 3 (3). Celelalte garanții principale au astfel mai ales în aceste cazuri rolul de a atenua efectul asupra pârâtului chiar și atunci când condiția caracterului vădit nefondat nu este îndeplinită. Aceste garanții de natură financiară sunt utile în sensul de a oferi pârâtului perspectiva compensării prejudiciilor materiale și morale, dar și de a descuraja reclamanții să formuleze cereri abuzive. Astfel, statele membre trebuie să se asigure că un reclamant care a introdus o acțiune judiciară abuzivă împotriva mobilizării publice poate fi obligat să suporte toate cheltuielile de judecată, inclusiv costurile integrale de reprezentare juridică suportate de persoana chemată în

judecată, cu excepția cazului în care cuantumul acestora este exagerat (Articolul 14), iar persoană fizică sau juridică ce a suferit un prejudiciu ca urmare a unor proceduri judiciare abuzive împotriva mobilizării publice poate solicita și obține despăgubiri integrale pentru prejudiciul respective (Articolul 15). Până la soluționarea cauzei, reclamantul poate fi obligat la constituirea unei garanții (cauțiuni) la cererea pârâtului. Tot din perspectiva măsurilor reparatorii, statele membre trebuie să se asigure că instanțele sesizate pot să impună sancțiuni eficace, proporționale și disuasive în sarcina părții care a inițiat acțiunea respective (Articolul 16).

Garanțiile procedurale de mai sus sunt considerate a fi suficiente pentru a limita inițierea de proceduri SLAPP în instanțe din țările membre al Uniunii Europene, însă ar lăsa deschisă posibilitatea inițierii de astfel de proceduri în țări terțe, cu costuri și mai importante pentru persoanele vizate. Din acest motiv, propunerea de Directivă conține două prevederi care să limiteze și acest risc, oferind protecție împotriva hotărârilor pronunțate în țări terțe

Pe de o parte, Articolul 17 ar impune statelor membre să ia măsuri în sensul refuzării *"recunoașterii și executării unei hotărâri pronunțate într-o țară terță ca fiind vădit contrare ordinii publice, în cazul în care acțiunea respectivă ar fi fost considerată în mod vădit nefondată sau abuzivă dacă ar fi fost introdusă în fața instanțelor din statul membru în care se solicită recunoașterea sau executarea, iar instanțele respective ar fi aplicat propria legislație"*.

Pe de altă parte, Articolul 18 din propunerea de directive avansează necesitatea adoptării de prevederi naționale care să ofere persoanei vizate posibilitatea *"de a solicita instanțelor în a căror rază teritorială își are domiciliul sau sediul despăgubiri pentru daunele suferite și pentru costurile suportate în legătură cu procedurile aflate pe rolul instanței din țara terță, indiferent de domiciliul reclamantului în cadrul procedurii în țara terță"*. Aceasta ar reprezenta o importantă formă de protecție împotriva practicii de a introduce acțiuni la Londra și în Statele Unite ale Americii pentru a reduce la tăcere jurnaliști, având în vedere

costurile procedurilor din aceste țări.

În privința Recomandării, acesta sugerează statelor membre revizuirea cadrelor legale aplicabile astfel încât, în primul rând, să existe pentru cauzele de la nivel național aceleași garanții procedurale din cauzele transfrontaliere reglementate de propunerea de Directivă (Articolele 3 și 4). În plus, ar trebui să se asigure că normele din domeniul protecției drepturilor nepatrimoniale (defăimării) nu au un impact nejustificat asupra libertății de exprimare (Articolul 5), sunt suficient de clare pentru a nu permite folosirea lor în mod abuziv (Articolul 6), iar sancțiunile la adresa libertății de exprimare nu au rol disuasiv (Articolul 7).

Un al domeniu în care statelor membre le este recomandată revizuirea cadrului legal aplicabil este cel al datelor personale, în așa fel încât să existe un echilibru adecvat între dreptul la protecția datelor cu caracter personal și dreptul la liberă exprimare și informare (Articolul 8).

O recomandare ce poate suscita discuții este cea din Articolul 9, în sensul că *”Statele membre ar trebui să ia măsurile corespunzătoare pentru a se asigura că normele deontologice care reglementează conduita practicienilor în domeniul dreptului și sancțiunile disciplinare pentru încălcarea acestor norme iau în considerare și includ măsuri adecvate pentru a descuraja procedurile judiciare vădit nefondate sau abuzive împotriva mobilizării publice. Statele membre ar trebui să încurajeze organismele de auto-reglementare și asociațiile de practicieni în domeniul dreptului să își alinieze standardele deontologice, inclusiv codurile de conduită, la prezenta recomandare. Se recomandă, de asemenea, acțiuni adecvate de sensibilizare și de formare”*.

Evident, sancționarea avocaților în special pentru acordarea de asistență clienților lor, inclusiv când aceștia sunt potențiali inițiatori ai unor proceduri SLAPP este un subiect sensibil și poate deveni în sine o sursă de abuz, mai ales în lipsa unor reglementări detaliate, recomandarea fiind formulată în termeni generali.

Spre comparație, Solicitors Regulation Authority of England and Wales a emis în noiembrie 2022 o atenționare către avocați (solicitors) și firmele acestora cu următorul conținut⁵:

”Ne așteptăm să fiți în măsură să identificați acțiunile (inclusiv prealabile) care pot fi definite ca SLAPP sau sunt în alt mod abuzive și să refuzați să le dați curs. Ne așteptăm să sfătuiți clienții împotriva inițierii unor demersuri care constituie comportament abuziv, inclusiv includerea în corespondență a unor amenințări nejustificate sau ilegale.

Următoarele reprezintă indicii serioase (“red flags”) sau aspecte care sunt în mod uzual asociate cu SLAPP-uri. Cu toate că ele s-ar putea să nu constituie dovezi ale unui abuz sau să nu fie prezente în toate cazurile, s-ar putea să vă ajute să identificați o propunere de SLAPP:

- Ținta este o exprimare (propusă) într-un subiect de importanță publică, cum ar fi cercetare academică, avertizări de integritate sau jurnalism de investigație*
- Sunteți angajați să acționați numai într-o calitate de relații publice, de exemplu pentru a răspunde corespondenței cu jurnaliștii anterioare publicării unui subiect care este adevărat și nu se referă la informații de natură privată*
- Clientul solicită ca demersurile să fie îndreptate numai împotriva unor persoane fizice (atunci când există potențiali pârâți persoane juridice mai potrivite), să existe mai multe demersuri paralele pe același temei într-una sau mai multe jurisdicții ori în jurisdicții fără legătură cu părțile sau evenimentele”*

Alte prevederi ale Recomandării privesc inițierea de acțiuni de formare și de sensibilizare, instituirea unor mecanisme de sprijin pentru potențialele victime și colectarea de date statistice prin procedurile calificate drept SLAPP.

---

⁵ Solicitors Regulation Authority of England and Wales, Warning Notice: Strategic Lawsuits Against Public Participation, (2022) disponibilă la <https://www.sra.org.uk/solicitors/guidance/slapps-warning-notice/>

2. Acțiuni în justiție împotriva participării publice în România. Invocarea încălcării drepturilor nepatrimoniale. Apărări relevante.

Aplicând definițiile anterior menționate din propunerea de Directivă la contextul românesc, se poate concluziona că mai multe tipuri de cazuri au potențialul de a fi SLAPP-uri, însă în cele mai multe situații SLAPP-urile sunt cauze civile, promovate fie în temeiul dispozițiilor generale privind răspunderea civilă delictuală, fie în temeiul dispozițiilor speciale ale Codului civil privind protecția drepturilor subiective nepatrimoniale (dreptul la viață privată, dreptul la demnitate personală, dreptul la propria imagine, dreptul la protecția datelor cu caracter personal). Astfel de proceduri pot fi pe fond și/sau pentru măsuri temporare și au ca scop obținerea de daune morale sau materiale și/sau încetarea presupuselor încălcări ale drepturilor subiective nepatrimoniale. În practică, în multe cazuri, reclamantii urmăresc în mod special reducerea la tăcere a țintelor, solicitând instanțelor să le interzică acestora să mai facă declarații publice în ceea ce le privește. Astfel de pretenții sunt în mod evident abuzive, deoarece Codul civil român interzice în mod expres interzicerea unor viitoare manifestări ale libertății de exprimare, fie pe fond, fie ca măsură temporară.

Mai înainte de adoptarea Directivei anti-SLAPP și transpunerea sa la nivel național, persoanele vizate de astfel de proceduri civile nu au la îndemână decât apărările generale în astfel de cazuri, în temeiul prevederilor legale existente, dar care, utilizate corespunzător, sunt apte să evidențieze caracterul vădit nefondat și chiar abuziv al acțiunilor inițiate. Astfel, în continuare vor fi trecute în revistă prevederile specifice în materie și apărările ce pot fi invocate.

Tradițional, înainte de intrarea în vigoare a noului Cod civil, apărarea drepturilor nepatrimoniale era urmărită prin promovarea unor acțiuni în răspundere civilă delictuală,

întemeiate pe art.998 și urm. Cod civil 1965, în lipsa unor prevederi specifice, dar și în contextul unor mijloace mai leznicioase, de natură penală, concretizate în încriminarea insultei și calomniei în Codul penal anterior. Sancționarea penală a liberei exprimări a fost însă considerată excesivă de Curtea europeană a drepturilor omului într-o serie de hotărâri (prima fiind *Dalban v România*, hotărârea Marii Camere din 28 septembrie 1999⁶), ceea ce a dus la dezincriminarea insultei și calomniei prin *Legea nr. 278/2006 pentru modificarea și completarea Codului penal, precum și pentru modificarea și completarea altor legi*. În paralel însă nu au fost adoptate niciun fel de modificări în materia protejării drepturilor la onoare și demnitate pe cale civilă, ceea ce a dus la pronunțarea de către Curtea Constituțională a României a deciziei nr.62/18 ianuarie 2007, care a sancționat din perspectivă neconstituțională abrogarea dispozițiilor penale, considerându-se că nu există un cadru legal suficient pentru protejarea dreptului la demnitate a persoanei⁷. Aceleași critici au fost reluate într-o nouă decizie a Curții Constituționale a României, decizia nr.206/29 aprilie 2013⁸.

În acest context, în procesul de elaborare și adoptare a noului Cod civil, legiuitorul a acordat o atenție sporită includerii unor prevederi apte să ofere o protecție adecvată drepturilor nepatrimoniale ale persoanei, cu respectarea, în același timp, a dreptului la liberă exprimare. Pe de o parte există a definire a drepturilor nepatrimoniale relevante și a încălcării acestora (art.70-77 Cod civil), pe de altă parte există mijloace specifice de apărare ale acestora (art.252 și urm. Cod civil), care conțin dispoziții speciale menite să acorde prevalență dreptului la liberă exprimare în cazurile justificate.

De aceea, în condițiile în care în continuare multe dintre acțiuni sunt întemeiate pe prevederile generale ale răspunderii civile delictuale or, în materia măsurilor provizorii, pe cele ale ordonanței președințiale, fără nicio trimitere la dispozițiile speciale din Codul civil, o primă linie de apărare în cauzele de tip SLAPP o reprezintă o recalificare a temeiului

⁶ Disponibilă la <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58306>

⁷ Disponibilă la https://www.ccr.ro/wp-content/uploads/2020/10/D0062_07.pdf

⁸ Disponibilă la https://www.ccr.ro/wp-content/uploads/2020/09/Decizie_206_2013.pdf

juridic al acțiunii, prin referire la legea specială și garanțiile pentru apărarea dreptului la liberă exprimare din acestea, în special art.70, 75, art. 253 alin.2 și art.255 alin.3 Cod civil, atât pe fond, cât și în cazul cererilor de ordonanță președințială. Și din perspectiva drepturilor pe care reclamantul le invocă, stabilirea cadrului legal aplicabil este necesară, deoarece dreptul la viață privată reglementat de Articolul 8 din Convenția europeană a drepturilor omului se reflectă la nivelul Codului civil în mai multe articole, cu conținut diferit (art.71-73, 77 Cod civil) și regim diferit al taxelor judiciare de timbru.

Prevederi speciale ale Codului civil privind apărarea drepturilor nepatrimoniale

Art. 70: Dreptul la libera exprimare

(1) Orice persoană are dreptul la libera exprimare.

(2) **Exercitarea acestui drept nu poate fi restrânsă decât în cazurile și limitele prevăzute la art. 75.**

Art. 71: Dreptul la viață privată

(1) Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private.

(2) Nimeni nu poate fi supus vreunor imixțiuni în viața intimă, personală sau de familie, nici în domiciliul, reședința sau corespondența sa, fără consimțământul său ori fără respectarea limitelor prevăzute la art. 75.

(3) Este, de asemenea, interzisă utilizarea, în orice mod, a corespondenței, manuscriselor sau a altor documente personale, precum și a informațiilor din viața privată a unei persoane, **fără acordul acesteia ori fără respectarea limitelor prevăzute la art. 75.**

Art. 72: Dreptul la demnitate

(1) Orice persoană are dreptul la respectarea demnității sale.

(2) Este interzisă orice atingere adusă onoarei și reputației unei persoane, **fără libera exprimare**

(1) Orice persoană are dreptul la libera exprimare.

(2) **Exercitarea acestui drept nu poate fi restrânsă decât în cazurile**

consimțământul acesteia ori fără respectarea limitelor prevăzute la art. 75.

Art. 73: Dreptul la propria imagine

(1) Orice persoană are dreptul la propria imagine.

(2) În exercitarea dreptului la propria imagine, ea poate **să interzică ori să împiedice reproducerea**, în orice mod, a **înfățișării sale fizice ori a vocii sale** sau, după caz, utilizarea unei asemenea reproduceri. **Dispozițiile art. 75 rămân aplicabile.**

Art. 74: Atingeri aduse vieții private

Sub rezerva aplicării dispozițiilor art. 75, pot fi considerate ca atingeri aduse vieții private:

...

b) interceptarea fără drept a unei convorbiri private, săvârșită prin orice mijloace tehnice, sau utilizarea, în cunoștință de cauză, a unei asemenea interceptări;

c) captarea ori utilizarea imaginii sau a vocii unei persoane aflate într-un spațiu privat, fără acordul acesteia;

d) difuzarea de imagini care prezintă interioare ale unui spațiu privat, fără observație, prin orice mijloace, în afară de cazurile prevăzute expres de lege;

f) difuzarea de știri, dezbateri, anchete sau de reportaje scrise ori audiovizuale privind viața intimă, personală sau de familie, fără acordul persoanei în cauză;

g) difuzarea de materiale conținând imagini privind o persoană aflată la tratament în unitățile de asistență medicală, precum și a datelor cu caracter personal privind starea de sănătate, problemele de diagnostic, prognostic, tratament, circumstanțe în legătură cu boala și cu alte diverse fapte, inclusiv

rezultatul autopsiei, fără acordul persoanei în cauză, iar în cazul în care aceasta este decedată, fără acordul familiei sau al persoanelor îndreptățite;

h) utilizarea, cu rea-credință, a numelui, imaginii, vocii sau asemănării cu o altă persoană;

i) difuzarea sau utilizarea corespondenței, manuscriselor ori a altor documente personale, inclusiv a datelor privind domiciliul, reședința, precum și numerele de telefon ale unei persoane sau ale membrilor familiei sale, fără acordul persoanei căreia acestea îi aparțin sau care, după caz, are dreptul de a dispune de ele.

Art. 75: Limite

(1) Nu constituie o încălcare a drepturilor prevăzute în această secțiune atingerile care sunt permise de lege sau de convențiile și pactele internaționale privitoare la drepturile omului la care România este parte.

(2) **Exercitarea drepturilor și libertăților constituționale cu bună-credință** și cu respectarea pactelor și convențiilor internaționale la care România este parte nu constituie o încălcare a drepturilor prevăzute în prezenta secțiune.

Art. 76: Prezumția de consimțământ

Când însuși cel la care se referă o informație sau un material le pune la dispoziția unei persoane fizice ori persoane juridice despre care are cunoștință că își desfășoară activitatea în domeniul informării publicului, consimțământul pentru utilizarea acestora este prezumat, nefiind necesar un acord scris.

Art.77: Prelucrarea datelor personale

Orice prelucrare a datelor cu caracter personal, prin mijloace automate sau

(1) Persoana fizică ale cărei drepturi nepatrimoniale au fost încălcate ori amenințate poate cere oricând instanței:

(2)

a) interzicerea săvârșirii faptei ilicite, dacă aceasta este iminentă;

b) încetarea încălcării și interzicerea pentru viitor, dacă aceasta durează încă;

c) constatarea caracterului ilicit al faptei săvârșite, dacă tulburarea pe care a produs-o subzistă.

(2) Prin excepție de la prevederile alin. (1), în cazul încălcării drepturilor nepatrimoniale prin exercitarea dreptului la libera exprimare, instanța poate dispune numai măsurile prevăzute la alin. (1) lit. b) și c).

(3) Totodată, cel care a suferit o încălcare a unor asemenea drepturi poate cere instanței să îl oblige pe autorul faptei să îndeplinească orice măsuri socotite necesare de către instanță spre a ajunge la restabilirea dreptului atins, cum sunt:

a) obligarea autorului, pe cheltuiala sa, la publicarea hotărârii de condamnare;

b) orice alte măsuri necesare pentru încetarea faptei ilicite sau pentru repararea prejudiciului cauzat.

(4) De asemenea, persoana prejudiciată poate cere despăgubiri sau, după caz, o reparație patrimonială pentru prejudiciul, chiar nepatrimonial, ce i-a fost cauzat, dacă vătămarea este imputabilă autorului faptei prejudiciabile. În aceste cazuri, dreptul la acțiune este supus prescripției extinctive.

Art. 255: Măsuri provizorii

(1) Dacă persoana care se consideră lezată face dovada credibilă că drepturile sale nepatrimoniale fac obiectul unei acțiuni ilicite, actuale sau iminente și că această acțiune riscă să îi cauzeze un prejudiciu greu de

(3) În cazul prejudiciilor aduse prin mijloacele presei scrise sau audiovizuale, instanța judecătorească nu poate să dispună încetarea, cu titlu provizoriu, a acțiunii prejudiciabile decât dacă prejudiciile cauzate reclamantului sunt grave, dacă acțiunea nu este în mod evident justificată, potrivit art. 75, și dacă măsura luată de instanța nu apare ca fiind disproporționată în raport cu prejudiciile cauzate. Dispozițiile art. 253 alin. (2) rămân aplicabile.

(4) Instanța soluționează cererea potrivit dispozițiilor privitoare la ordonanța președințială, care se aplică în mod corespunzător. În cazul în care cererea este formulată înainte de introducerea acțiunii de fond, prin hotărârea prin care s-a dispus măsura provizorie se va fixa și termenul în care acțiunea în fond trebuie să fie introdusă, sub sancțiunea încetării de drept a acelei măsuri. Dispozițiile alin. (6) sunt aplicabile.

(5) Dacă măsurile luate sunt de natură să producă un prejudiciu părții adverse, instanța îl poate obliga pe reclamant să dea o cauțiune în cuantumul fixat de aceasta, sub sancțiunea încetării de drept a măsurii dispuse.

(6) Măsurile luate potrivit prezentului articol anterior introducerii acțiunii în justiție pentru apărarea dreptului nepatrimonial încălcat încetează de drept, dacă reclamantul nu a sesizat instanța în termenul fixat de aceasta, dar nu mai târziu de 30 de zile de la luarea acestora.

(7) Reclamantul este ținut să repare, la cererea părții interesate, prejudiciul cauzat prin măsurile provizorii luate, dacă acțiunea de fond este respinsă ca neîntemeiată. Cu toate acestea, dacă reclamantul nu a fost în culpă ori a avut o culpă ușoară, instanța, în raport cu circumstanțele concrete, poate fie să refuze obligarea sa la despăgubirile cerute de partea adversă, fie să dispună reducerea acestora.

(8) Dacă partea adversă nu solicită daune-interese, instanța va dispune eliberarea cauțiunii, la cererea reclamantului, prin hotărâre dată cu citarea părților. Cererea se judecă potrivit dispozițiilor privitoare la ordonanța președințială, care se aplică în mod corespunzător. În cazul în care pârâtul se opune la eliberarea cauțiunii, instanța va fixa un termen în vederea introducerii acțiunii de fond, care nu poate fi mai lung de 30 de zile de la data pronunțării hotărârii, sub sancțiunea încetării de drept a măsurii de indisponibilizare a sumei depuse cu titlu de cauțiune.

Construirea apărării prin raportare la dispozițiile art.75 Cod civil, care de altfel are un echivalent și în reglementările generale ale răspunderii civile delictuale (art. 1353 Cod civil) este relevantă nu numai prin prisma greutății atașate existenței buneii-credințe în exercitarea dreptului la liberă exprimare, ci și prin trimiterea indirectă la aplicarea jurisprudenței Curții europene a drepturilor omului în materie. Evident aceasta este aplicabilă și prin prisma dispozițiilor constituționale care dau prevalență tratatelor și convențiilor internaționale în materia drepturilor omului față de reglementările naționale.

Curtea europeană a drepturilor omului a dezvoltat o serie de criterii de punere în balanță a dreptului la liberă exprimare cu dreptul la viață privată în sensul Convenției europene a drepturilor omului, în cazul unui conflict între acestea, real sau perceput. În cazul procedurilor SLAPP, chiar dacă invocarea unor încălcări ale drepturilor nepatrimoniale nu este decât formală, neîntemeiată în tot sau în parte, invocarea acestor criterii în apărare sunt apte să evidențieze caracterul abuziv al procedurii. De asemenea, chiar dacă în principal Curtea europeană a avut în vedere activitatea jurnalistică la dezvoltarea criteriilor, ele sunt aplicabile prin asemănare și altor actori care acționează în interes public.

Și atunci când este sesizată cu o încălcare reclamată a articolului 10 și când este sesizată cu o încălcare reclamată a articolului 8 din Convenția europeană, Curtea europeană a drepturilor omului realizează o analiză pe aceleași coordonate ale îndeplinirii celor trei condiții care justifică o limitare a dreptului respectiv: 1) existența unei prevederi legale care să justifice limitarea; 2) existența unui scop legitim care să justifice limitarea; 3) necesitatea limitării într-o societate democratică. În cazul confruntării dintre dreptul la liberă exprimare și dreptul la viață privată rezultatul analizei nu poate depinde de articolul din Convenția europeană cu care a fost sesizată Curtea, ceea ce a dus la dezvoltarea criteriilor aplicabile în ambele cazuri și care fac parte din analiza îndeplinirii condiției necesității într-o societate democratică.

Prima ocazie cu care Curtea europeană a drepturilor omului a articulat o listă de criterii concrete de analiză, pe baza jurisprudenței sale anterioare, a fost pronunțarea hotărârilor Marii Camere *Axel Springer AG v Germania și Von Hannover (nr.2) v Germania* la 7 februarie 2012, iar de-a lungul ultimilor 10 ani aplicarea lor a devenit esențială la analiza cazurilor în care se produce un conflict între cele două drepturi fundamentale. Mai mult, Curtea europeană apreciază în ce măsură aceeași analiză, pe baza aceluiași criterii a fost aplicată și la nivel național. În lipsa analizei, se apreciază că instanțele naționale nu au adus motive suficiente și pertinente pentru a limita ori dreptul la liberă exprimare, ori dreptul la viață privată după caz, și constată o încălcare a acestuia.

De altfel, analiza pe baza acestor criterii este obligatorie și din perspectiva jurisprudenței Înaltei Curți de Casație și Justiție, care apreciază că lipsa sa reprezintă motiv de casare cu trimitere în temeiul art.488 pct. 6 C. pr. civ. (a se vedea decizia civilă nr.121 din 22 ianuarie 2020 a Secției I Civile – Buletinul Casației nr.1/2020, pag.59-67).

Criteriile ce vor fi prezentate în continuare vor fi aplicate interdependent și în funcție de circumstanțe concrete pentru a stabili în ce parte înclină balanța. Nu toate trebuie să ducă înspre aceeași concluzie, unele putând duce la o aplicare cu prioritate a dreptului la liberă exprimare, iar altele la cea a dreptului la viață privată, iar altele ne reprezentând vreo relevanță în situația concretă analizată. Ceea ce contează este imaginea generală pe care o oferă, niciunul dintre criterii nefiind de excludere absolută a priori a unui drept sau a altuia⁹. Totuși, aceste criterii nu au o greutate egală, Curtea afirmând în mod repetat că, atunci când sunt puse în discuție chestiuni de interes public marja de apreciere a autorităților naționale pentru a restrânge dreptul la liberă exprimare este extrem de redusă (de exemplu *Gheorghe Florin Popescu v România*, hotărârea din 12 ianuarie 2021, §27).

i) Contribuția la o dezbatere de interes public

---

⁹ Criteriile sunt prezentate astfel cum se regăsesc în Ghidul privind Articolul 10 din Convenția europeană a drepturilor omului publicat de Curtea europeană la https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/Guide_Art_10_ROM

Curtea europeană a drepturilor omului nu oferă o definiție a interesului public ci, din contră, a subliniat repetat că acesta trebuie apreciat de la caz la caz, în funcție de circumstanțele particulare ale situației. Totuși, a oferit elemente de ghidaj în aprecierea caracterului public al dezbaterii generate, apreciind că această condiție este satisfăcută atunci când se referă la chestiuni care afectează publicul în asemenea măsură încât să îl intereseze, care atrage atenția publicului sau care îl privește într-o măsură semnificativă, mai ales când impietează asupra binelui cetățenilor sau vieții comunității. De asemenea, suntem în prezența interesului public în chestiunile care sunt apte să genereze o controversă considerabilă, care privesc o situație socială importantă sau care implică o problemă despre care publicul ar fi interesat să fie informat (hotărârea *Marii Camere Couderc și Hachette Filipacchi Associés v Franța* din 10 noiembrie 2015, §103). Chestiunile ce țin de dezbaterile politice sunt, în general, de interes public.

Dreptul publicului de a fi informat se poate extinde, în anumite circumstanțe, și asupra unor aspecte privind viața privată a persoanelor publice, dar articolele care se limitează la satisfacerea curiozității unei părți a publicului cu privire la viața privată a unei persoane, indiferent cât de cunoscută, nu contribuie la o dezbatere de interes public. Pentru a discerne dacă o publicație care se referă la viața privată a unei persoane este destinată numai satisfacerii curiozității sau contribuie la o dezbatere de interes general, este necesar să se analizeze întreg materialul și contextul în care a fost publicat (hotărârea *Marii Camere Satakunnan Markkinapörssi Oy and Satamedia Oy v Finlanda* din 27 iunie 2017, §§ 170 -171).

Cu titlu de exemplu, au fost considerate chestiuni de interes general: administrarea justiției, funcționarea instituțiilor publice, comiterea de infracțiuni, chestiuni legate de mediu, dar și aspecte din domeniul sportului sau a vieții artistice, starea de sănătate a unui candidat la o funcție publică, activitatea unui jurnalist, practicile comerciale și chiar un scandal sexual în cadrul unui partid politic.

ii) *Notorietate persoanei în cauză și subiectul publicației*

În strânsă legătură cu primul criteriu este și cel al rolului sau funcției persoanei vizate și a activităților care constituie subiectul publicației. Trebuie făcută distincție între persoane private și persoane care acționează într-un context public, cum sunt politicienii sau persoanele publice. În timp ce o persoană privată, necunoscută publicului poate invoca o protecție specială a dreptului său la viață privată, același lucru nu este valabil și pentru persoanele publice (hotărârea Marii Camere *Von Hannover (nr.2)* v Germania din 7 februarie 2012, §110).

Nici acest criteriu nu poate fi aplicat abstract, ci de la caz la caz, în funcție de circumstanțe. Chiar și în cazul persoanelor publice, inclusiv a politicienilor care se bucură de cel mai scăzut grad de protecție al vieții lor private, anumite activități rămân în sfera privată și nu pot constitui subiectul unor materiale de presă legitime. Pe de altă parte și persoane relativ necunoscute publicului, ca de exemplu unii oameni de afaceri, prin rolul jucat în societate renunță practic la protecția sporită a vieții lor private, în sensul larg al Convenției europene. Acoperitor, Curtea face referire la persoane care prin actele sau funcțiile lor au intrat în arena publică.

iii) *Comportamentul anterior al persoanei vizate*

Comportamentul persoanei vizate înainte de publicare sau faptul că informația a apărut deja în alte publicații sunt de asemenea factori de luat în considerare. Cu toate acestea, simplul fapt că persoana a cooperat anterior cu presa nu poate servi drept argument pentru a o priva de întreaga protecție împotriva publicării unor informații sau fotografii de natură privată (hotărârea Marii Camere *Von Hannover (nr.2)* v Germania din 7 februarie 2012, §111).

Cu alte cuvinte, dacă informațiile se află deja în spațiul public, balanța înclină în favoarea dreptului la liberă exprimare, însă nu și în situația în care conținutul nu oferă un răspuns pozitiv din perspectiva celorlalte criterii. De asemenea, persoanele care expun din proprie dorință aspecte de viață privată nu pot fi, din acest motiv, considerate că au

renunțat cu totul la protecția vieții lor private, chiar dacă nu se mai bucură totuși de același nivel de protecție ca o persoană privată care nu a făcut obiectul vreunei comunicări în spațiul public.

iv) *Modalitatea de obținere a informațiilor și veridicitatea lor*

În primul rând, trebuie subliniat că jurnalismul responsabil implică exercitarea profesiei cu respectarea legii. Comiterea de infracțiuni nu poate fi justificată de către exercitarea dreptului la liberă exprimare, astfel că nici informațiile nu pot fi obținute prin încălcarea legii de către jurnaliști. În schimb, în cazul folosirii unor informații obținute nelegal de alte persoane, acest fapt în sine nu privează jurnalistul de protecția oferită de articolul 10 din Convenție (hotărârea *Radio Twist a.s v Slovacia* din 19 decembrie 2006, §§ 59-62).

De asemenea, sub acest criteriu, Curtea ia în considerare inclusiv dacă a existat consimțământul persoanei vizate la obținerea informațiilor, în special cu privire la fotografii. Consimțământul este considerat important și pentru a verifica veridicitatea informației direct cu persoana vizată, chiar dacă, în sine, contactarea anterioară nu este o obligație absolută în sarcina presei și chiar poate avea un efect disuasiv în exercitarea rolului presei (hotărârea *Mosley v Regatul Unit* din 10 mai 2011, §132).

Folosirea camerei ascunse nu reprezintă în sine un motiv pentru înclinarea balanței în defavoarea libertății de exprimare, ceea ce contează fiind așteptarea persoanei vizate că se bucură de protecția intimității sale. Astfel filmarea cu camera ascunsă într-un spațiu public nu poate fi echivalată cu filmarea într-un cadru intim, privat, fără consimțământul celui vizat (hotărârea *Alpha Doryforiki Tileorasi Anonymi Etairia v Grecia* din 22 februarie 2018, §65).

v) *Conținutul, forma și repercusiunile publicației*

Libertatea presei acoperă și libertatea de a alege ce și cum publică. Dreptul la liberă exprimare protejează nu numai substanța ideilor și informațiilor transmise, ci și forma în

care sunt transmise (hotărârea *Oberschlick v Austria* din 23 mai 1991, §57). Mai mult, Marea Cameră a Curții Europene, în hotărârea *Jersild v Danemarca* din 23 septembrie 1994, afirmă explicit "[...] metodele redactării [jurnalistice] obiective și echilibrate pot varia considerabil, depinzând printre altele și de mediu în discuție. Nu este de competența acestei Curți, și, de altfel, nici de competența instanțelor naționale, să substituie propriile opinii celor ale presei cu privire la ce tehnică de redactare ar trebui adoptată de jurnaliști" (§31). În plus, presei i se recunoaște posibilitatea de a recurge la o doză de exagerare sau chiar provocare (hotărârea *Pedersen și Baadsgaard v. Danemarca* din 17 decembrie 2004, § 71)

Cu toate acestea, nu sunt protejate de libertatea de editorială exprimări injurioase sau care lezează demnitatea cuiva în mod gratuit, la fel cum nu sunt protejate informații false sau opinii lipsite de orice bază factuală.

Cu privire la repercusiunile publicației, Curtea ia în considerare și consideră că și jurnaliștii ar trebui să o facă la publicarea, impactul pe care acesta îl are asupra persoanei vizate, mai ales prin prisma modului de difuzare. Se consideră că presa națională are un impact mai mare decât cea locală, presa audiovizuală mai mare decât cea scrisă, iar internetul mai mare decât presa clasică.

vi) *Gravitatea sancțiunii impuse*

Aceasta este un criteriu ce ține de proporționalitatea dintre măsura impusă și scopul legitim urmărit. Nerespectarea acestei condiții face ca măsura să nu fie necesară într-o societate democratică și deci să atragă încălcarea dreptului la liberă exprimare.

3. Utilizarea legislației privind datele personale împotriva participării publice în România și alte proceduri legale cu rol disuasiv. Apărări relevante.

Astfel cum și Recomandarea anti-SLAPP a Comisiei subliniază, prin includerea unei prevederi în sensul ca statele membre să depună eforturi pentru a asigura în legislația lor un echilibru adecvat între dreptul la protecția datelor cu caracter personal și dreptul la libertatea de exprimare și de informare, în vederea reconcilierii acestor două drepturi, și dreptul la protecția datelor personale poate fi invocat abuziv împotriva participării publice.

În România, în special publicațiile sunt vizate de cereri vădit nefondate de aplicarea a Regulamentului General de Protecție a Datelor Personale (Regulamentului (UE) 2016/679), în sensul invocării "*dreptului de a fi uitat*" și ștergerii unor materiale de presă și/sau de restricționare a prelucrării, pentru materiale ce urmează a fi publicate. Chiar dacă în cele mai multe cazuri astfel de cereri nu duc la litigii, ele pot avea un efect disuasiv, generând costuri financiare și psihologice asupra persoanelor vizate. De aceea este esențială limitarea unor astfel de cereri, eventual repetate, prin formularea unor răspunsuri adecvate care să sublinieze caracterul lor abuziv.

În ceea ce privește activitatea jurnalistică, trebuie în primul rând subliniat că, potrivit Legii nr. 190/2018 privind măsuri de punere în aplicare a Regulamentului (UE) 2016/679 (Articolul 7), prelucrarea de date personale în scopuri journalistice poate fi efectuată, **dacă aceasta privește date cu caracter personal care au fost făcute publice în mod manifest de către persoana vizată sau care sunt strâns legate de calitatea de persoană publică a persoanei vizate ori de caracterul public al faptelor în care este implicată**, prin derogare de prevederile GDPR, inclusiv a celor ce privesc drepturile persoanei vizate de prelucrare. Astfel, orice cerere de ștergere sau de manifestare a

opozitiei la prelucrare nu are niciun temei juridic, fiind evident abuzivă, dacă ne aflăm în vreuna din cele trei situații menționate de art. 7 din Legea nr.190/2018.

Chiar și în situații care nu se încadrează în cele menționate de art. 7 din Legea nr.190/2018 sau în cazul prelucrărilor de date personale în alte scopuri decât cele jurnalistice, Regulamentul nu interzice prelucrarea datelor și nu justifică aplicarea dreptului de a fi uitat și a celui la opoziție *de plano*.

Potrivit art.6 din Regulament, prelucrarea este posibilă în existența unui temei dintre cele reglementate în acest articol, fiind în special relevantă lit. f): *"prelucrarea este necesară în scopul intereselor legitime urmărite de operator sau de o parte terță, cu excepția cazului în care prevalează interesele sau drepturile și libertățile fundamentale ale persoanei vizate, care necesită protejarea datelor cu caracter personal, în special atunci când persoana vizată este un copil"*. Cu alte cuvinte, în aceste situații este necesară aplicarea unui test de proporționalitate, asemănător cu abordarea Curții europene a drepturilor omului, între protecția datelor personale și interesele legitime ale celui care prelucrează datele. În situația specifică a procedurilor de tip SLAPP, interesul legitim opus dreptului la protecția datelor personale ce trebuie invocat în apărare este cel al mobilizării publice în chestiuni de interes public.

În plus, în cazul dreptului persoanei vizate la ștergerea datelor (*"dreptul de a fi uitat"*), Articolul 17 din Regulament prevede în mod expres, în alin. 3 că acesta nu se aplică în măsura în care prelucrarea este necesară pentru exercitarea dreptului la liberă exprimare și la informare.

Și cu privire la dreptul la opoziție al persoanei vizate (Articolul 21 din Regulament), recunoscut pentru prelucrări în temeiul Articolului 6 (1) lit. e) sau f), Regulamentul îl limitează la situațiile în care nu există *"motive legitime și imperioase care justifică prelucrarea și care prevalează asupra intereselor, drepturilor și libertăților persoanei vizate"*.

În consecință, cererilor abuzive întemeiate pe prevederilor Regulamentului trebuie să li se răspundă prin invocarea intereselor legitime de prelucrare ale operatorului de date personale care acționează în sensul mobilizării publice în chestiuni de interes public. Astfel de răspunsuri se pot dovedi utile și în cazul unor proceduri suplimentare, fie prin sesizări către Autoritatea Națională de Supraveghere a Prelucrării Datelor cu Caracter Personal, fie prin sesizări adresate direct instanței. În cele mai multe cazuri însă, răspunsul prin care se invocă prevederile relevante ale Regulamentului au rolul de a descuraja astfel de proceduri ulterioare.